

Y

YAHYÂ b. ÖMER el-LEMTÛNÎ

(يحيى بن عمر اللمتوني)

Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Ömer
b. Teklâkîn (Telâkâkin) el-Lemtûnî
(ö. 448/1056)

Lemtûne kabilesi lideri,
Murâbitlar'ın ilk kumandanlarından.

Kardeşi Ebû Bekir b. Ömer el-Lemtûnî ve diğer arkadaşlarıyla birlikte tebliğ faaliyeti başlatmak üzere önce Cüdâle, ardından Lemtûne kabilesinin yurduna giden Mâlikî fakihî Abdullah b. Yâsîn'i destekleyen Lemtûne liderleri arasında yer alır. Onun Murâbitlar'a adını veren meşhur ribâtı inşa eden sekiz kişiden biri olduğu söylenir. İbnü'l-Hatîb ise Sahrâ kabileleri üzerine sefere çıkan Abdullah b. Yâsîn'in çevresindeki birliklerin kendisini terketmesi üzerine Lemtûne reisi Yahyâ b. Ömer'e sığındığını ve onun desteğiyle yeniden güç kazandığını belirtir (*el-İhâta*, IV, 302). Ribâtta toplanan talebeleriyle beraber tebliğ ve cihad hareketi başlatan Abdullah b. Yâsîn dinî otoriteyi elinde tutarken ordunun başına Cüdâle'nin lideri Yahyâ b. İbrâhîm'i getirmişti. Yahyâ 440 (1048) yılında ölünce bölgedeki Sanhâce kabilelerinin ileri gelenleriyle yaptığı istişarede onları, kumandanlık görevinin kendi mücadelesi esnasında en büyük desteği gördüğü Lemtûne'ye verilmesine razı ederek Lemtûne lideri Yahyâ b. Ömer'i cihad emîri olarak tayin etti. Kumandanlığı kendilerinden alınmasına razı olmayan Cüdâle kabilesi bu karara tepki gösterdiyse de Yahyâ onları itaat altına almayı başardı. Daha sonra, Lemtûne yurduna yakın dağ eteklerinde yaşayan ve Abdullah b. Yâsîn'in davetini kabul etmeyen Berberî kabilelerine karşı sefer düzenledi, bol miktarda ganimet ve esir ele geçirdi. Çatışmalarda Lemtûne birlikleri de önemli kayıp verdi, ancak Abdullah b. Yâsîn'in gayret ve teşviki sayesinde zafer kazanıldı. Abdullah b. Yâsîn buradaki kahramanlığı sebebiyle Yahyâ'ya "emîrül-hak" unvanı verdi.

Yahyâ b. Ömer daha sonra bölgedeki yerleşim merkezlerinin önemli bir kısmını fethetti. Başarıları sayesinde Abdullah b. Yâsîn ile murâbitların şöhreti bütün bölgelere yayıldı. Sicilmâse ve Der'a fakihleri Abdullah b. Yâsîn, Yahyâ b. Ömer ve diğer

Murâbit liderlerine mektup yazarak baskılarından şikâyet ettikleri idarecilerine karşı onlardan yardım istediler ve kendilerini ülkelerine davet ettiler. Abdullah b. Yâsîn durumu müzakere ettikten sonra daveti kabul edip sefer hazırlıklarına başladı ve 20 Safer 445 (11 Haziran 1053) tarihinde kalabalık bir orduyla Der'a üzerine yürüdü. Bunu duyan Mağrâve Emîri Mes'ûd b. Vânüdîn de harekete geçti. Taraflar Der'a ile Sicilmâse arasındaki bir yerde karşı karşıya geldiler. Şiddetli savaşa Murâbitlar, Mağrâve emîrini ağır bir yenilgiye uğrattılar. Mes'ûd ve askerlerinin büyük kısmı öldürüldü, diğerleri de kaçtı. Ardından Mağrâve Emirliği'nin merkezi Sicilmâse'ye doğru yola çıkan Yahyâ b. Ömer, Batı Sudan-Kuzey Afrika kervan yolunun önemli ticaret merkezi olan şehri ele geçirdi (445/1053). Bu sırada şehirdeki bütün eğlence yerleri tahrip edildi. Sükûnet sağlanıncaya kadar Sicilmâse'de kalan Murâbit ordusu şehirde bir muhafız birliği bıraktıktan sonra Sahrâ'ya yöneldi.

Sicilmâse halkı bir süre sonra isyan ederek çok sayıda Murâbit askerini öldürdü ve şehri tekrar ele geçirdi. Bu olayın duyulmasıyla Sicilmâse üzerine ikinci bir sefer hazırlığı başladı. Fakat bu sırada Sanhâce liderliğini ele geçirmeye çalışan Cüdâle kabilesi tekrar Abdullah b. Yâsîn'e karşı çıktı ve ondan ayrılıp sahil tarafına çekildi. Bu durumda orduyu iki kola ayıran Abdullah b. Yâsîn, Yahyâ b. Ömer'i Lemtûne dağında Cüdâle için tahkimat yapmak ve onları itaat altına almakla görevlendirdi. Kendisi de Yahyâ'nın kardeşi Ebû Bekir'le birlikte Lemtûne, Missûfe, Lemta kabilelerinden oluşan kalabalık bir orduyla Sicilmâse'ye hareket etti. Fakat Murâbit ordusunun iki kola ayrıldığını öğrenen Cüdâle liderleri, Sicilmâse üzerine giden Murâbit ordusunun düşmanla savaştığı bir sırada Yahyâ b. Ömer'i Lemtûne dağındaki Ezkâ (Erkâ) Kalesi'nde kuşatma altına aldılar. İki ordu

ي

arasındaki savaşta Yahyâ b. Ömer'in kuvvetleri ağır kayıp verdi. Bekrî (*el-Mesâlik*, II, 862), İbn İzârî (*Beyânü'l-muğrib*, IV, 14) ve *el-Hulelü'l-mevşiyye* müellifi (s. 23) Yahyâ b. Ömer'in Muharrem 448'de (Nisan 1056) yapılan bu savaşta öldüğünü söyler. Ancak İbn Haldûn (*el-İber*, VI, 244) ve Kalkaşendî (*Şubhu'l-a'şâ*, V, 189) onun Sahrâ'da 447'de (1055) öldürüldüğünü kaydeder. Cengâverliği ve kahramanlığıyla tanınan Yahyâ b. Ömer, Abdullah b. Yâsîn'e son derece bağlı bir kumandı. Hem kendi hayatını hem de askerlerinin hayatını tehlikeye attığı için çarptırıldığı kırbaç cezasına seve seve katıldığı bildirilmektedir. Ölümü üzerine yerine kardeşi Ebû Bekir getirildi.

BİBLİYOGRAFYA :

Bekrî, *el-Mesâlik*, II, 859-862; İbn Ebû Zer', *el-Enîsü'l-muğrib*, Rabat 1972, s. 127-128; İbn İzârî, *el-Beyânü'l-muğrib*, IV, 12-14; İbnü'l-Hatîb, *el-İhâta*, IV, 302; *el-Hulelü'l-mevşiyye fi zikri'l-aḥbârî'l-Merrâküşiyye* (nşr. Süheyl Zekkâr – Abdülkâdir Zimâme), Rabat 1399/1979, s. 21-23; İbn Haldûn, *el-İber* (nşr. Halil Şehhâde), Beyrut 1988, VI, 242-244; Kalkaşendî, *Şubhu'l-a'şâ*, V, 189; Selâvi, *el-İstikşâ*, IV, 11-13; M. Abdullah İnân, *Devletü'l-İslâm fi'l-Endelüs: Düvelü't-tavâ'if*, Kahire 1408/1988, s. 303-305; a.e.: *Asrû'l-Murâbiḥîn*, Kahire 1411/1990, s. 37; İsmet Abdülâtîf Dendeş, *Devrû'l-Murâbiḥîn fi neşri'l-İslâm fi ğarbi İfrîkiyâ*, Beyrut 1408/1988, s. 73-84; V. Lagardère, *Les almoravides jusqu'au règne de Yûsuf b. Tâşfin (1039-1106)*, Paris 1989, s. 59-65.

İSMÂİL YİĞİT

YA'KÛBÎ, İbrâhîm b. İsmâil

(إبراهيم بن إسماعيل اليعقوبي)

İbrâhîm b. İsmâil
b. Muhammed es-Siddîk
b. Muhammed Hasen el-Ya'kûbî
el-Hasenî el-Cezâirî ed-Dimaşki
(1925-1985)

Suriyeli âlim
ve Şâzeliyye şeyhi.

1 Temmuz 1925'te Şam'da doğdu. Aslen Cezayirli olup büyük dedesi Muhammed Hasan, Fransız işgali karşısında Emîr Abdülkâdir el-Cezâirî'nin liderliğindeki direnişin kırılması, bazı yönetici ve ulemâ ailelerinin sömürge yönetimine göçe zorlanmasından ardından diğer bir kısım âlimlerle birlikte ülkenin güneyindeki dağlık Tizfuzu bölgesinde ikamet ettikleri

İbrâhîm
b. İsmâîl
el-Ya'kûbî

Ayt Saâde beldesinden 1847'de Şam'a göç etmiştir. İlimle tanınan ailenin nesebi Hz. Hasan'ın soyundan gelen İdrîsîler'in kurucusu I. İdrîs'e ulaşır. Dayısı ve babasının amca oğlu olan Seyyid Hasan b. Ömer el-Ya'kûbî 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'nda şehid düşmüştür.

Ya'kûbî ilk eğitimini babasından aldı; ondan Verş kıraati üzerine Kur'an okudu. Önce Mustafa el-Cezâirî'nin, daha sonra Muhammed Ali el-Hicâzî el-Keylânî'nin küttâbında altı yıl tahsil gördü. Daha küçük yaşta iken babasıyla birlikte tanınmış hadis âlimi Bedreddin el-Hasenî'nin derslerinde bulundu. Amcası Muhammed Şerîf el-Ya'kûbî ve dayısı Muhammed Arabî el-Ya'kûbî'nin Emeviyye Camii'ndeki derslerine katıldı. Genç yaşında babasının eliyle Şâzeliyye, Kâdiriyye ve Halvetiyye tarikatlarına intisap etti. Komşuları olan Şâzeli şeyhi Muhammed el-Hâşimî'nin Emeviyye, Berîdî ve Nüreddin eş-Şehîd camileriyle Şâmiyye Medresesi'ndeki zikir ve ilim meclislerine devam etti. Ondan Mâlikî fihri, akaid ve tefsir, ayrıca Zürkânî'nin *Şerhu'r-Risâle*'sini, Kuşeyrî'nin *er-Risâle*'sini, İbn Acîbe tefsiriyle yine ona ait *İkâzû'l-himem fi Şerhi'l-Hikem*'i, Sühreverdî'nin *Avârifü'l-ma'ârif*'ini, Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*'sini ve diğer bazı eserleri okudu; hocası Hâşimî'nin *Naẓmü 'aķidetü Ehli's-sünne*'sini ezberledi. 1960 yılında bu hocasından akf ve naklî ilimlerle Şâzeliyye evrâdî için umumi icâzet aldı. Ali ed-Dakr, Hâşim el-Hatîb, Muhammed Şâkir el-Himsî, Muhammed Mekki el-Kettânî, Muhammed Arabî el-Azzûzî, Ahmed b. Muhammed b. Yellis et-Tilimsânî, Muhammed Sâlih el-Ferfûr, Abdülmecîd et-Tarâbîşî, Abdülvehhâb Debs, Muhammed Ebü'l-Hayr el-Meydânî, Muhammed Sâdik Ulvân ve Ebü'l-Yüsr İbn Âbidîn gibi Şam âlimlerinden nahiv, belâgat, mantık, edebiyat yanında Mâlikî, Hanefî ve Şâfiî fihri, fikh usulü, kelâm, hadis usulü, ferâiz ve tecvide dair birçok kitap okuyup icâzet aldı. Kaynaklarda ez-

berlediği onlarca metnin 25.000 beyit tuttuğu rivayet edilir.

Yirmi yaşlarında iken Sinan Paşa Camii'nde ders vermeye başladı. Zeytûne Camii'nde imam, Derviş Paşa Camii'nde müderris, Berîdî, Emeviyye camilerinde önce Mâlikî, daha sonra Hanefî imamı, Tâvûsiyye Camii'nde hatip olarak görev yaptı. Osman Camii, Ma'hedü'l-Fethi'l-İslâmî, Şer'iyye Lisesi, Gazzâlî Medresesi ve Sicnü Kal'a Medresesi'nde ders okuttu. Otuz beş yılı aşan öğretim faaliyeti sırasında yetiştirdiği talebeleri arasında oğlu Ebü'l-Hüdâ Muhammed el-Ya'kûbî, Abdülatîf Sâlih el-Ferfûr, Mahmûd b. Yûsuf Feccâl, Muhammed Mutî el-Hâfiz, Seyyid Selâhaddin b. Hıdr, Fahrî el-Hüseynî el-Beyrûtî, Abdülvekil b. Ahmed Çuhadâr el-Himsî, Abdullah el-Hererî, Sâlih Ahmed b. İdrîs el-Erkânî, Receb Dîb, Muhammed Adnan b. Saîd el-Hüseynî ve Süheyl ez-Zebîbî eş-Şâgûrî anılır. 1972'de hacca gitti. 9 Aralık 1985 tarihinde vefat etti ve Bâbüssağır Mezarlığı'nda defnedildi.

Ya'kûbî birçok ilim dalında geniş bilgi sahibi, özellikle Mâlikî ve Hanefî fihri ile fikh usulünde uzmandı. İbn Âbidîn'in *Reddû'l-muhtâr*'ını neredeyse ezberlediği, *et-Telvîh*, *el-Muvâfâkât*, *el-Müstasfâ* ve *Mir'âtü'l-uşûl*'ün hâşiyelerini, Arap dili ve edebiyatı, mantık ve felsefeye dair birçok temel metni okuttuğu kaydedilir. Oğlu Ebü'l-Hüdâ Muhammed el-Ya'kûbî de tanınmış âlimlerden olup 2011 yılında başlayan Suriye halk hareketi sırasında rejime karşı tavır almış, Muhammed Saîd Ramazan el-Bütî gibi âlimleri şiddetle eleştirmiştir. Muhammed Abdürrahîm, *Yuhaddisüneke 'an âbâ'ihim: Muhammed el-Ya'kûbî yetehaddesü 'an vâlidihî İbrâhîm el-Ya'kûbî* (Beirut 1990) ve Muhammed Abdülatîf Sâlih el-Ferfûr, *Şafaḥât müşriķât ve zılâl vârifât min ḥayâtü'l-'allâme eş-şeyḫ İbrâhîm el-Ya'kûbî* adıyla birer monografi kaleme almışlardır.

Eserleri. Telif: *Şifâ'ü't-tebârîh ve'l-edvâ' fi ḥükmi't-teşriḫ ve nakli'l-a'zâ'* (Dimaşk 1407/1986), *Risâletü'l-Ferâ'idü'l-ḥisân fi 'aķâ'idü'l-îmân, el-Kevkebü'l-vaḳdâ' fi 'aķidetü Ehli's-sünnetü'l-ğarâ'* (manzum), *el-'Aķidetü'l-İslâmiyye* (şer'iyye lisesi öğrencileri için), *Ḳabes mine's-siyerü'n-nebeviyye, el-Câmi' li-şevâhidü'l-ülümü'l-'Arabîyye, en-Nûru'l-fâ'iz fi 'ilmi'l-mîrâs ve'l-ferâ'iz, Mi'yâ-rü'l-eķâr ve mîzânü'l-'uķûl ve'l-enzâr* (mantık), *Şerhu Bulûġi'l-merâm, Manzûme fi âdâbi'l-baḫş ve'l-münâzara, Mu'cemü'ş-şüyûḫ ve'l-aķrân, et-Tezki-*

re (hocalarının isnadlarına dair muhtasar bir eser), *Takvîmü'n-nefs* (ahlâkla ilgili konferansları), *Ḳalâ'idü'l-ferâ'id* (edebiyat), *el-Muḥâḳarâtü fi tefsiri'l-Ḳur'âni'l-Kerîm* (Osman Camii'nde verdiği dersler), *Naẓmü Nûri'l-izâḫ* (tamamlanmamıştır), *İḫtişâru Süneni İbn Mâce, Divânü şî'r*. Ya'kûbî ayrıca belâgat, aruz, vaz', elgâz ve fikh usulü konularında çeşitli muhtasarlara ve risâlelere, bazı eserlere hâşiyeler kaleme almıştır.

Neşir: Ferrâ el-Begavî, *el-Envâr fi şemâ'ili'n-nebiyyi'l-muhtâr* (I-II, Beyrut 1409/1989; I-II, Dimaşk 1416/1995, 1424/2003); Ahmed Zerrûk, *Ḳavâ'idü't-taḫavvuf* (Dimaşk 1968); Hâmid Mirza el-Fergânî en-Nemenkânî, *el-Fethu'r-raḥmânî fi fetâva's-Seyyid Sâbit Ebi'l-Me'ânî* (Buhara müftüsü Ebü'l-Meânî'nin fetvaları vefatından sonra talebesi Hâmid Mirza el-Fergânî tarafından bu adla derlenmiş olup nikâh kitabından sonuna kadar olan II. cildini Ya'kûbî neşretmiştir, Dimaşk 1386/1967); Ali b. Muhammed el-Mesîlî el-Büdeylemî el-Cezâirî, *Şilatü'l-mevşûl bi-ḥadişü'r-Resûl* (Dimaşk 1970, kaynaklarda Ya'kûbî'nin yayımladığı belirtilen bu eserin müellifi zikredilmemekte, Mustafa Dayf'ın konuyla ilgili diğer bazı eserleri de ihtiva eden bir derleme neşrinde bu risâleye ait ilk neşrin tıpkıbasımı da yer almakta [*İcâzât ḥadişîyye Cezâ'iriyye*, Mesîle 1433/2012, s. 130-164], Ya'kûbî'nin adı kaydedilmemekle birlikte müellifin Bûdeylemî olduğu anlaşılmaktadır).

BİBLİYOGRAFYA :

M. Mutî el-Hâfiz – Nizâr Abâza, *Târîḫü 'ulemâ'i Dimaşk*, Dimaşk 1406-12/1986-91, II, 579-585; III, 295, 320-322, 471-484; Nizâr Abâza – M. Riyâz Mâlih, *İlmâmü'l-A'lâm*, Beyrut 1999, s. 14; M. Abdülatîf Sâlih el-Ferfûr, *A'lâmü Dimaşk fi'l-ḳarni'r-râbi' 'aşer el-hicri*, Dimaşk 1408/1987, s. 377-378; Muhammed b. Muhammed Muhtâr eş-Şinkitî, *Aḫkâmü'l-cirâḫâti'l-ḫıbbiyye ve'l-âşârü'l-müterattibe 'aleyhâ*, Cidde 1415/1994, s. 356, 662; Süheyl el-Hâlidî, *el-İş'â'ü'l-Maġribi fi'l-meşriķ*, Cezair 1417/1997, s. 47, 225, 227, 232, 247-248; M. Hayr Ramazan Yûsuf, *Tekmilü Mu'cemü'l-mü'ellifin*, Beyrut 1418/1997, s. 14-15; a.mlf., *Tetimmetü'l-A'lâm*, Beyrut 1418/1998, I, 10-11; a.mlf., *Mu'cemü'l-mü'ellifine'l-mu'âşirin: Vefeyât 1315-1424 (1897-2003)*, Riyad 1425/2004, I, 30; İbrâhîm b. Abdullah el-Hâzimî, *Meus'atü'l-âlemi'l-ḳarni'r-râbi' 'aşer ve'l-hâmis 'aşer el-hicri fi'l-âlemi'l-'Arabî ve'l-İslâmî*, Riyad 1419, I, 24-27; Beşîr Dayf b. Ebü Bekir el-Cezâirî, *Fihristü Ma'lemeti'l-türâşî'l-Cezâ'iri beyne'l-ḳadîm ve'l-ḥadiş*, Cezair 2002, II, 7, 8, 69, 99, 165, 219; Kemâl el-Hût, *Câmi'ü'd-düleri'l-behiyye li-ensâbi'l-Ḳureşîyyün fi'l-Bilâdi'ş-Şâmiyye*, Beyrut 1424/2003, s. 116; Yûsuf Abdurrahman el-Mar'aşlî, *İķdü'l-veḫer fi 'ulemâ'r-rub'ü'l-evel mine'l-ḳarni'l-hâmis 'aşer*, Beyrut 1427/2006, II, 1695-1701; Hasan Kâtrıcı, "el-'Allâme İbrâhîm el-Ya'kûbî el-Ḥasenî", http://

www.alkeltawia.com/vb/showthread.php?t=2759 (20.10.2015); "İbrâhîm el-Ya'qûbî", http://www.almoajam.org/poet_details.php?id=88 (20.10.2015); "Li-mâzâ ekrêhe Rûsiyye eş-Şeyh Muḥammed Ebû'l-Hüdâ el-Ya'qûbî", http://www.arflon.net/2012/03/blog-post_3742.html (20.10.2015); "eş-Şeyh İbrâhîm el-Ya'qûbî", http://ulamaofdamascus.wordpress.com/author/seekerofthe-sacredknowledge (20.10.2015); "Üsretü'l-Ya'qûbî el-Ce-zâ'irî", http://www.ansabcom.com/vb/59826-post1.html (20.10.2015).

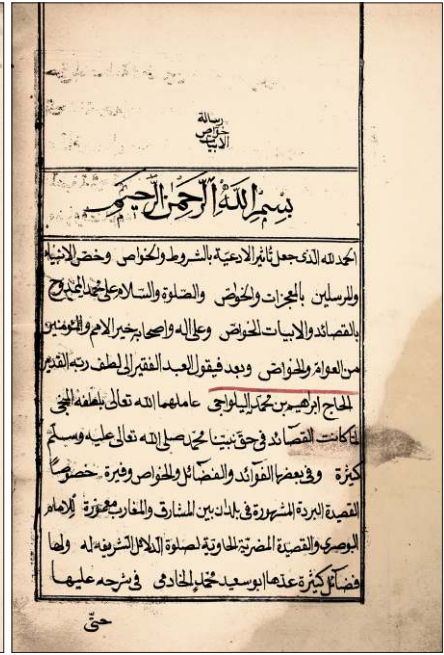
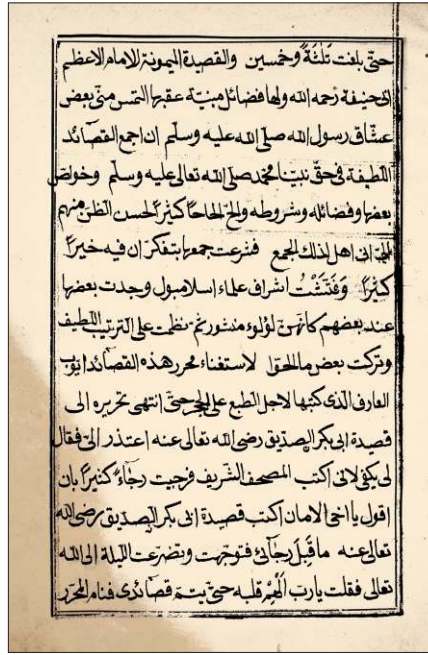
AHMET ÖZEL

YALVAÇLI İBRÂHİM EFENDİ

(1810-1876)

Arapça'dan yaptığı
manzum şiir çevirileriyle tanınan
Osmanlı âlimi.

Isparta'nın Yalvaç ilçesi yakınlarındaki Hisarardı köyünde doğdu. Babasının adı Mehmed'dir. Bursalı Mehmed Tâhir ölüm yılını 1293 (1876) olarak kaydederse de mezar taşında 1294 yılı yazılmıştır. Hacı İbrâhîm Efendi olarak da bilinir. Ayrıca *Risâle fî bâbi'l-ihbâr bi'İlezi* adlı eseri dolayısıyla "İhbâr billezî" lakabıyla anılır. Arşiv kayıtlarına göre gazilik unvanı da almıştır. Karaağaçlı Rüşdü Efendi gibi âlimlerden ders aldı, ilim ve tedris hayatı daha çok Yalvaç, Konya ve İstanbul'da geçti. Huzur derslerine katılan ulemâ arasında yer aldı. Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye müderrisi unvanıyla İbtidâ-yi Hâric, İbtidâ-yi Dâhil, Altmışlı, Mûsile-i Süleymâniyye ve Sofya Mevleviyeti, Fâtiḥ ve Şehzade medreseleri gibi kurumlarda görev yaptı. Memleketinde inşa ettirdiği medresede de uzun süre müderrislik görevini yürüttü. Pek çok eserini İstanbul'da yazdığı anlaşılan İbrâhîm Efendi, *Risâletü ḥavâşşi ebyâti Kaşîdeti'l-Bürde* adlı risâlesinin sonunda bu eseri Hâlid b. Zeyd el-Ensârî (Eyüp) ci-varındaki Yazılı Medresesi'nde 1265'te (1849) tamamladığını belirtmektedir (*el-Mecmû'atü'l-kübrâ*, s. 16). Aynı risâle içinde bulunan "el-Kaşîdetü'l-Muḍariyye" ile 1842 yılında Konya'da iken bir hastalığı sebebiyle meşgul oldu. İbrâhîm Efendi köyünde medrese ve bend yapımı işleriyle de ilgilendi. Ayrıca Ebniyye-i Aliyye Kurumu'ndaki görevi dolayısıyla Hicaz'da tamir ve tezyinatla uğraştı. Mezar taşında mevcut, "Husûsan hâdimi oldu şerefle ravza-i pâkin" mısraı kendisinin Ravza-i Mutahharâ'da da hizmet ettiğini göstermektedir. Yalvaç'ta birkaç defa zorunlu ikamete tâbi tutulan İbrâhîm Efendi, bugün sadece köy camisi kalan kendi yaptırdığı medresenin camii hâziresinde medfudur. Kütüphanesindeki altmış kadar ders kitabı ile özel notları uzun süre saklandıktan sonra to-

Yalvaçlı İbrâhîm Efendi'nin *Risâletü ḥavâşşi ebyâti Kaşîdeti'l-Bürde* adlı eserinin ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., İzmir, nr. 825)

runu Cevdet Yalvaç tarafından Hikmet Cücen'e emanet edilmiştir.

Eserleri. 1. *Risâletü ḥavâşşi ebyâti Kaşîdeti'l-Bürde ve'l-Kaşîdeti'l-Muḍariyye*. Eserde Bûsîrî'nin bu iki kasidesinde hangi beyitlerin hangi hastalıklara şifa olacağı ve nasıl okunacağı anlatılmaktadır (Süleymaniye Ktp., Tırnovalı, nr. 1366; İzmir, nr. 825; Çelebi Abdullah Efendi, nr. 325). 2. *el-Mecmû'atü'l-kübrâ mine'l-kaşâ'idi'l-fuḥrâ fî ḥaqqı nebiyyinâ*. Burada bir önceki eserde adı geçen iki kasidenin faziletleri, manzum tercümeleri, Muînüddin et-Tantarânî'nin *el-Kaşîdetü't-ṭ-ṭantarâniyye*'si ile Ebû Hanîfe'ye nisbet edilen *el-Kaşîdetü'n-Nu'mâniyye*'nin manzum tercümeleri, ayrıca kaside, methiye, münâcât ve nasihat parçaları yer almaktadır (İstanbul 1265, 1274, 1276, 1279, 1284; baskı yeri yok, 1303; İstanbul 1315, 1320, 1920). 3. *Garâibü'l-i'lâlâ ve'l-iştikâk ale'l-Binâ* (İstanbul 1299, 1301, 1306, 1308). 4. *Risâle fî bâbi'l-ihbâr bi'İlezi 'alâ bahşi'l-Kâfiyye* (Süleymaniye Ktp., Reşid Efendi, nr. 1310; Manisa İl Halk Ktp., Zeynelzâde Koleksiyonu, nr. 45 Ak Ze 5943/1; Konya 1290). İsm-i mevsullere ve silâ cümlelerine dair yedi bölüm halinde düzenlenmiştir. Müellif bu eserinde Akşehir müftüsü Hasan Hüseyin Efendi, Hâdimî Ahmed Efendi, Ayntâbî Ahmed

Efendi, Karaağaçlı Rüşdü'den duyduğu bilgileri aktardığını ifade etmiş ve İbnü's-Serrâc, Radî el-Esterâbâdî, Beyzâvî, Molla Câmî, Fâzıl İsâm, Ebüssuûd Âsım Efendi gibi âlimlere atıfta bulunmuştur. 5. *Emsile Şerhi / Emsile-i Muhtelif Şerhi / Şerhu'l-Emsileti'l-muhtelif ale'l-icâz* (İstanbul 1262, 1299, 1301, 1306, 1311). 6. *Tasrîf-i Kavâid-i Arabiyye* (Millî Ktp., Yazmalar, nr. 358, vr. 23^b-30^b). 7. *Sarf Tercümesi* (Süleymaniye Ktp., İzmirli İsmâil Hakkı, nr. 2885; İstanbul 1304). Dersâadet baskılı eserin kapağında Dârütta'lim muallimi İbrâhîm Efendi'nin telifi olduğu belirtilmektedir. Arapça'da kelime, isim, fiil ve harfin tarifi, mu'reb ve mebnî terimleriyle çeşitlerinin yer aldığı kısa bir girişten sonra Türkçe anlamları ve çoğullarının verildiği konulu sözlük tarzında hazırlanmış, konular yaklaşık yirmi beş bölümde Allah, melek, Kur'an, iman, İslâm, kitap, çarşı pazar, madenler gibi kavramlara ait kelimelerden oluşturulmuştur. Kitabın sonunda müzekker-müennes bahsi çeşitli örneklerle ayrıntılı biçimde açıklanmaktadır. 8. *el-Kasidetü'l-Muḍariyye Tercümesi* (Süleymaniye Ktp., Düğümlü Baba, nr. 428). Müellifin yukarıda geçen *el-Mecmû'atü'l-kübrâ* adlı eseri içinde olup kırk beyitlik kasidenin manzum çevirisidir. 9. *el-Kasidetü't-Tantarâniyye Tercümesi*. Yine *el-Mecmû'atü'l-kübrâ*